

Yttrande över JO-ärende (dnr. 4420-2013) av Tatjana Westman samt kommentar till Lunds Universitets yttrande

Undertecknad har tagit del av det yttrande Lunds Universitet genom Rektor Per Eriksson har lämnat med avseende på JO-anmälan för inskränkning av anställds yttrandefrihet. Detta med anledning av ett meningsutbyte mellan undertecknad och Ingrid Carlqvist (chefredaktör på tidningen "Dispatch International") sommaren 2013. Nedan kommenterar jag yttrandet från Lunds Universitet som innehåller flera felaktigheter. I motsats till vad ledningen för Lunds Universitet hävdar så upplever jag att min yttrandefrihet i praktiken blivit inskränkt genom LU:s agerande, framförallt när vissa representanter för ledningen yttrat sig i media som *Sydsvenska Dagbladet*.

Bakgrund

I slutet av juli 2013 befann jag mig på semester i Karlshamn i Blekinge. Under en paus i mitt trädgårdsarbete kollade jag in mitt Twitterflöde och hamnade i ett häftigt meningsutbyte med Ingrid Carlqvist, som företräder den islamfientliga tidningen Dispatch International. Hårda ord föllades från min sida i denna konversation, vilket jag bad om ursäkt för offentligt via mitt Twitterkonto.

Grälet skedde alltså a/utanför min arbetstid på min semester, b/via ett privat Twitterkonto utan något som helst koppling till Lunds Universitet och c/alla medelanden skickades från min privat inköpta mobiltelefon (en s.k. "smartphone", Samsung Galaxy S4).

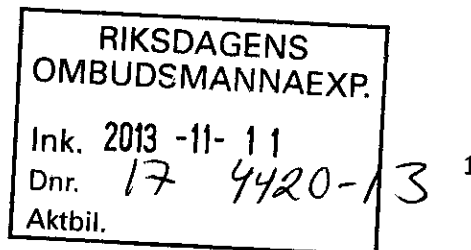
Mina hårda ord mot Ingrid Carlqvist ledde till upprörda reaktioner från många av hennes följare och sympatisörer till Sverigedemokraterna. Ett antal av dessa skickade mail till Lunds Universitet, inklusive prefekten för Biologiska Institutionen Christer Löfstedt och dekanen för Naturvetenskapliga Fakulteten Olov Sterner. Sterner kontaktade mig på måndagen den 29 juli efter den inträffade händelsen som skedde lördagen den 27 juli. Han bad mig bestämma en mötestid där vi kunde diskutera det inträffade, vilket jag gick med på. Jag uppfattade detta som ett vanligt utredande möte där bara Sterner och jag skulle delta och diskutera vad som hade hänt.

Offentliga uttalanden i media av ledningen från Lunds Universitet

Grälet mellan mig och Ingrid Carlqvist uppmärksammades snart av de högerextrema och främlingsfientliga nättidningarna "Avpixlat", "Dispatch International", "Exponerat" och "Fria Tider", som alla står nära Ingrid Carlqvist, där jag snart hånades och kränktes i kommentarsfälten.

Den 2 augusti 2013, innan det utredande mötet med Sterner har ägt rum, publicerar Sydsvenska Dagbladet en artikel med rubriken "*Twittrande professor läxas upp*" (<http://www.sydsvenskan.se/lund/twittrande-professor-laxas-upp/>). Min dekan och arbetsgivare Olov Sterner intervjuas i denna artikel och säger följande:

– Vi oroar oss att det här skadar Universitetet. Det kan vara donationer som uteblir, att forskningsanslag försvinner. Allmänheten måste ha ett förtroende för att vi gör seriösa och bra saker. Vi får inte associeras med sådant här, säger Olov Sterner.

På tisdag ska universitetet reda ut vad som har hänt. Då är professor Erik Svensson inkallad på möte.

– Då ska vi förhoppningsvis vara överens om att det aldrig upprepas, säger Olov Sterner.

Jag fann detta uttalande mycket anmärkningsvärt, eftersom det fälldes av en arbetsgivarrepresentant *innan* det utredande mötet hade ägt rum, redan på fredagen den 2 augusti, medan vårt möte var inplanerat till tisdagen den 6 augusti. Hur kunde Olov Sterner föregripa detta möte där vi skulle utreda vad som hade hänt, d. v. s. om jag agerat i tjänsten, och hävda att vi skulle komma överens om att "det aldrig upprepas"? Vad är meningen med ett utredande möte om Sterner redan har bestämt sig för att det jag gjorde inte skulle upprepas, och att han redan då ansåg att jag hade agerat i tjänsten?

Ännu mer anmärkningsvärt var att jag i samband med den första artikeln i Sydsvenskan fick information om att jag skulle ha med mig facklig representant på mötet, samt att vicerektor Nils Danielsen skulle medverka, liksom min prefekt Christer Löfstedt. Det var tydligt att det utredande mötet sågs som allvarligare än det jag hade fått intryck av, via min första kontakt med Sterner. Vid det här tillfället blev jag väldigt orolig och kände starkt obehag, eftersom det var uppenbart att ledningen för Lunds Universitet tyckte att jag hade agerat i tjänsten, trots att detta var ett privat gräl, på min semester och som utfördes via ett privat Twitterkonto utan någon koppling till min arbetsgivare.

I en artikel publicerad samma dag i Sydsvenskan (<http://www.sydsvenskan.se/lund/otydliga-regler-om-granser>) upprepar och utvecklar Olov Sterner sin ståndpunkt, och det är nu tydligt att han, innan vårt utredande möte har genomförts, har bestämt sig för att jag agerat i egenskap av anställd och professor på Lunds Universitet:

Universitetet har ingen policy för hur anställda får uttrycka sig i sociala medier. Lunds universitet har inte kränkt professorns yttrandefrihet, anser dekanen Olov Sterner.

- Om han betar sig på ett sätt som skadar Universitetet så måste vi agera.

Notera att Sterner anser sig ha rätt att "agera" trots att det i samma artikel påpekas att Lunds Universitet inte har en policy för hur anställda får uttrycka sig i sociala medier, vilket får betraktas som mycket anmärkningsvärt. I samma artikel säger också Sterner:

Olov Sterner anser att han hade fog för att ingripa.

– Han (Erik Svensson) har varit noga med att framhålla sin ställning på twitter, då sätter folk hans uttalande i samband med Universitetet. Jag är väl medveten om att man som privatperson har rätt att uttrycka sig som man vill. Men om han betar sig på ett sätt som skadar Universitetet måste vi agera.

Har du haft någon policy att luta dig emot här?

- Nej, det är något vi måste se över nu.

Notera: Sterners påstår att jag "har varit noga med att framhålla sin ställning på Twitter", vilket jag antar betyder att jag framträtt och presenterat mig själv som "Professor på Lunds Universitet". Detta är felaktigt: presentationen av mig själv på mitt Twitterkonto vid det aktuella tillfället stod ingenting om att jag var professor eller anställd på Lunds Universitet, vilket jag utvecklar mer i detalj i mitt specifika svar till LU:s officiella yttrande (se nedan).

Växande kritik mot ledningen för Lunds Universitet

Sterners uttalanden möttes av stark kritik från professor Jerker Holm (Nationalekonomiska Institutionen, Lunds Universitet) i en debattartikel på "Aktuella Frågor" (<http://www.sydsvenskan.se/opinion/aktuella-fragor/intellektuell-frihet-for-forskare/>).

Holm menade, liksom undertecknad och många andra, att Lunds Universitet och andra statliga och offentliga arbetsgivare inte har någon rätt att ha synpunkter på vad de anställda har för åsikter eller hur de yttrar sig i politiska diskussioner och andra sammanhang utanför arbetstid.

Jerker Holm fick då mothugg av Vicerektor Nils Danielsen i en debattartikel i Sydsvenskan (<http://www.sydsvenskan.se/opinion/aktuella-fragor/intellektuell-frihet-ar-kopplad-till-intellektuellt-ansvar/>), där Danielsen antyder att professorer har ett "särskilt ansvar" i hur de uttrycker sig i diskussioner, även på fritiden:

Nils Danielsen, vice rektor med ansvar för frågor som rör ledarskap och medarbetarskap, säger att de står inför en intressant diskussion.

– Det här handlar om en sammanvägning mellan arbetsrätt, offentlig rätt och yttrandefrihet. Vad får man göra som privatperson, i egenskap av professor? Vi får sätta oss ner med arbetsrättsjuristerna och diskutera var gränserna går.

Varför har ni inte tagit fram riktlinjer tidigare?

– Det kan jag inte svara på. Jag har inte under min tid som vice rektor stött på det här problemet.

Är det någon skillnad på vem man är, doktorand eller professor, och uttrycker sig kränkande i sociala medier?

– Kan man vara privat som rektor? Om du frågar Per Eriksson så kommer han att svara nej. Men egentligen ska det inte vara någon skillnad, men det beror hur omgivningen och medier uppfattar det. Det är alltid mer intressant om det är en professor, eller tillika en läkare, som gör bort sig. Då finns det alltid ett intresse.

Notera: Danielsen menar alltså att en professor som diskuterar på sin fritid har ett särskilt "ansvar" för "hur omgivningen uppfattar en", som i praktiken blir en inskränkning av den anställdes yttrandefrihet.

Denna kritik framfördes också några dagar senare mot Danielsen av professor Erik J Olsson och docent Magnus Zetterholm på Lunds Universitet som företrädar organisationen "Academic Rights Watch", och som bevakar yttrandefriheten för universitetsanställda. I artikeln "Farligt skapa osäkerhet kring yttrandefriheten" (<http://www.sydsvenskan.se/opinion/aktuella-fragor/farligt-skapa-osakerhet-kring-yttrandefriheten/>) skriver Olsson och Zetterholm bl. a. följande:

Att som Nils Danielsen antyda att det skulle finnas särskilda, snävare rättsliga gränser som styr akademikers yttrandefrihet är djupt felaktigt. Danielsen borde, med tanke på sin ställning som vicerektor och ansvarig för ledarskapsfrågor, bemöda sig om att vara kristallklar på denna punkt. Att skapa oklarhet kring yttrandefriheten kan vara lika effektivt som att uttryckligen inskränka den. Anställda kan ta det säkra före det osäkra och hålla inne med värdefull kritik.

Att kalla Erik Svensson till ett möte med dekan Olov Sterner kan uppfattas som en statlig sanktion för att Svensson utövat sin grundlagsstadgade yttrandefrihet. Att mötet inte ledde till någon ytterligare sanktion är oväsentligt i sammanhanget.

Mötet med Sterner, Danielsen och Löfstedt den 6 augusti och efterspelet i media

Tisdagen den 6 augusti deltog jag i det planerade mötet med ledningen och arbetsgivarrepresentanterna. Detta efter att ärendet diskuterats livligt i media och mina arbetsgivarrepresentanter framfört tämligen kontroversiella ståndpunkter i media (se ovan) som antydde att jag agerat som officiell representant för Lunds Universitet och att jag brutit mot Lunds Universitets värdegrund i mitt agerande.

Vid mötet klargjorde jag och upprepade att jag agerat som privatperson och att jag bara utövat min grundlagsskyddade yttrandefrihet. Jag beklagade mina formuleringar men påpekade att jag redan hade offentligt bett om ursäkt till Ingrid Carlqvist via Twitter, på eget initiativ och långt innan detta möte. Den fackliga representanten som närvarade var också mycket tydlig med att detta inte var ett universitetsärende och att Lunds Universitet inte har någon rätt att reglera eller ha synpunkter på sina anställdas åsikter eller sätt att uttrycka sig. Representanterna för ledningen tycktes vara införstådda med detta på mötet, och att man varken har rätt eller möjlighet att begära några garantier från min sida vad jag eventuellt skulle säga i framtiden på Twitter eller straffa mig för några av mina tidigare uttalanden.

Jag fann det därför anmärkningsvärt att Olov Sterner i en avslutande artikel i Sydsvenskan (<http://www.sydsvenskan.se/lund/professorn-ber-om-ursakt/>) dagen efter mötet yttrar sig på följande vis om ärendet:

– Han har bett om ursäkt och lovat att inte göra om det. Nu går vi vidare, säger Olov Sterner, dekan vid naturvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet.

Olov Sterner betonar att det är själva språkbruket som universitetet reagerar på.

– Alla har rätt att ha en åsikt, även om den uppfattas som stötande. Men alla åsikter kan uttryckas korrekt och respektfullt, säger han.

Kommentar: Olov Sterner talar inte sanning. Jag bad aldrig om "ursäkt" för mitt agerande på det aktuella mötet, och jag har aldrig "lovat att inte göra om det". Jag har bara bett om ursäkt till Ingrid Carlqvist på Twitter, en vecka innan det aktuella mötet, och har ingen anledning att be universitetet om ursäkt. Inte har universitetet heller någon "rätt" att begära några löften från mig om hur jag uttalar mig på min fritid och på ett privat Twitterkonto.

En ursäkt skulle alltså *dels* vara felmotiverad (universitetet har inte utsatts för någon kränkning) och *dels* antyda att jag gjort någonting fel och brutit mot några regler för universitetsanställda får lov att agera. ***I praktiken skulle därför en ursäkt bli en bestraffning för formuleringar och åsikter jag framfört på min fritid, och därmed skulle en sådan ursäkt vara grundlagsvidrig om den begärdes från mig.*** Likaså skulle ett löfte från min sida eller lämnade garantier om att "aldrig göra om det" vara lika grundlagsvidrigt. Sterner talar alltså inte sanning. ***Inga sådana löften eller ursäkter framfördes av mig på det aktuella mötet.***

Sammanfattning av mediaspelet och hur ledningen för Lunds Universitet agerat

Representanter för Lunds Universitet har alltså offentligt framfört kritik och synpunkter mot mig och mitt agerande på Twitter, trots att det inte finns något stöd för att jag agerade i tjänsten, varken formellt eller informellt. Mer anmärkningsvärt är att man gjort det innan det utredande mötet den 6 augusti, vilket försatt mig i en väldigt obehaglig situation.

Även om jag i formell mening inte fått något straff så känner jag att jag ***i praktiken*** har fått en bestraffning av Lunds Universitet, via ledningens offentliga uttalanden i media, som lett till

rubriker som *"Twittrande professor läxas upp"* och *"Professorn ber om ursäkt"*. Kollegor, studenter och doktorander har också kontaktat mig och varit oroliga för att jag ska bli avskedad, efter att ha följt dessa artiklar i media, och flera har uttryckt sin oro över att man som universitetsanställd inte har full yttrandefrihet på sociala medier, utan att ledningen kan kalla in en och ha synpunkter på hur man formulerar sig och vilka åsikter man framför. Hela affären riskerar därför att få olyckliga spridningseffekter och leda till självcensur bland universitetsanställda.

Synpunkter på yttrandet från Lunds Universitet som lämnats till JO (2013-11-06)

I sitt svar på JO-anmälan från Tatjana Westman skriver Per Eriksson (Rektor), Eva Wiberg och Kristine Widlund (Personalrepresentant) följande:

Lunds universitet menar dock, i sin roll som arbetsgivare, att det föreligger ett arbetsmiljöansvar med krav på att agera för att utreda händelser som kan påverka arbetsplatsen och dess anställda och som kommit till arbetsgivarens kännedom.

Kommentar: Det utredande mötet den 6 augusti kom fram till att jag agerat som privatperson, utanför arbetstid, på min semester och från ett privat Twitterkonto och via privat mobiltelefon, varför ärendet omöjligen kan sägas vara ett "arbetsmiljöärende". Detta var den uppfattning jag framförde, stödd av facklig representant och som juristerna på Lunds Universitet också omfattar.

Vidare skriver LU i sitt yttrande:

Reaktionen från allmänheten mot universitetet uppstod troligen på grund av att medarbetaren på sitt twitterkonto valt att presentera sig som professor vid Lunds Universitet. Vid det samtal som senare hölls med medarbetaren, framkom dock att medarbetaren själv val! att ta bort sin tjänstetitel och arbetsgivare från sitt kontoinlägg snart efter att inlägget gjorts.

Kommentar: Påståendet är inte sant, och ledningen för LU framför här uppgifter som det inte finns något stöd för, vilket jag finner anmärkningsvärt. På min Twitterpresentation, vid det aktuella tillfället presenterad jag mig på följande sätt (länk till presentationsprofilen: <http://www.exponerat.info/exponerat-avslojar-lunds-spott-professor-fick-smisk-av-chefen-krop-till-korset-angaende-ingrid-carlqvist-hatet/>):

Som synes presenterade jag mig *inte alls* som professor och anställd vid Lunds Universitet vid det aktuella tillfället. Inte heller fanns där någon länk till någon hemsida på Lunds Universitet, så den påstådda koppling som antyds av LU i yttrandet existerade helt enkelt inte överhuvudtaget. Där står däremot att mina twitterinlägg var personliga ("Personal tweets"), vilket jag menar är en tydlig deklaration att jag *inte* twittrade som universitetsanställd och professor på Lunds Universitet.

För att göra detta extra tydligt så ändrade jag dock min profiltext något ett par dagar efter bråket med Ingrid Carlqvist till "*all tweets are private and do not represent the views of my employer*", enligt nedanstående:

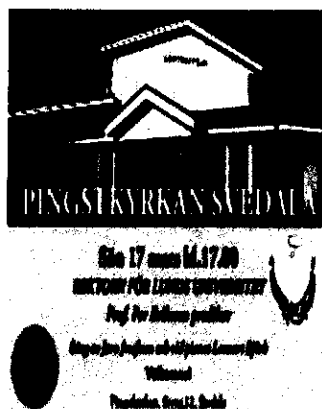

Jag menar dock att även den gamla presentationstexten var tillräckligt tydlig, och jag presenterade mig inte som professor på Lunds Universitet, tvärtom vad som påstås i LU:s yttrande i JO-ärendet. ***Det är anmärkningsvärt att Olov Sterner påstår att jag presenterade mig som professor Lunds Universitet och antyder att jag skulle ha ändrat denna text efter kritik från ledningen.*** Sanningen är att jag ändrade min text långt innan det utredande mötet med Sterner och Danielsen, och i ingendera presentationstexterna presenterades jag som professor. Ej heller fanns där någon koppling till Lunds Universitet.

Det är även mycket anmärkningsvärt att ledningen för Lunds Universitet, via Per Erikssons brev till JO återupprepar samma osanna påstående som Sterner och hävdar att jag presenterade mig som professor.

Dock vill jag hävda att även om jag skulle ha presenterat mig som professor vid det aktuella tillfället så hade detta varit irrelevant, och inte grund nog för att resa frågan om jag agerat i enlighet med Lunds Universitets värdegrund. Detta alltså tvärtom vad Danielsen och Sterner antytt, liksom Rektor Per Eriksson gör i sitt uttalande om JO-ärendet. Professorer från Lunds Universitet, inklusive Rektor, agerar ständigt i olika offentliga sammanhang och presenteras med sin tjänstetitel även när de uppenbart inte agerar som representanter för sin arbetsgivare.

Exempelvis har Rektor på Lunds Universitet, Professor Per Eriksson, nyligen predikat vid en gudstjänst i en kyrka tillhörande Pingströrelsen. Eriksson presenterades då som "Rektor vid Lunds Universitet", trots att denna religiösa organisation omfattar åsikter som verkligen måste anses strida mot Lunds Universitets värdegrund. Pingströrelsen omfattar t.ex. starkt negativa åsikter om homosexuella, och dessa åsikter torde strida mot Lunds Universitets värdegrund, varför Per Eriksson borde vara noga med att inte framträda i sin egenskap av professor på Lunds Universitet i sin predikan i mars 2013. Ändå presenterades Eriksson just i sin egenskap av rektor vid den aktuella predikan (se urklipp ur lokaltidningen på nästa sida).

Det är mycket anmärkningsvärt att ledningen för Lunds Universitet tycks använda olika måttstockar för vad som ska räknas som att agera "privat" respektive "i tjänsten" för olika professorer, beroende på var befinner sig i tjänstehierarkin. Det tycks vara helt ordning för Lunds Universitet att Per Eriksson presenteras som "professor" och "rektor" i ett sammanhang som torde strida mot universitetets värdegrund, medan undertecknad kallas till utredande möte för att på sin fritid, från privat Twitterkonto och via privat mobiltelefon ha fällt ett uttalande som anses strida mot universitetets värdegrund.

Var finns konsekvensen och varför behandlas olika professorer olika av Lunds Universitet? Hur kan Rektor Per Eriksson tillåtas använda sin tjänstetitel i ett kontroversiellt privat sammanhang utan att kallas till utredande möte angående hur hans agerande anses förhålla sig till universitetets värdegrund, medan undertecknad kallades till ett sådant möte?

Organisationen "Academic Rights Watch" skriver kritiskt om dessa dubbla måttstockar i agerandet mot undertecknad, jämfört med hur Per Eriksson agerat som representant för Lunds Universitet. Det är uppenbart att undertecknad blivit särbehandlad jämfört med Per Eriksson:

<http://academicrightswatch.se/?p=661>

Sammanfattning

Till skillnad från ledningen för Lunds Universitet uppfattar jag att ledningen har *de facto* inskränkt min yttrandefrihet genom antydningar om att jag agerat i tjänsten, samt genom egendomliga uttalanden i media som gett intryck av att jag "läxats upp", "bett om ursäkt" och "lovat att aldrig göra om det". Såväl Rektor Per Eriksson som Dekan Olov Sterner har dessutom, på helt felaktiga grunder, påstått att jag presenterat mig som professor och anställd på Lunds Universitet på Twitter, vilket, som jag visat ovan, inte är sant. Vicerektor Nils Danielsen har antytt att yttrandefriheten för professorer är villkorad, samt att man har en skyldighet att uttrycka sig "värdigt" och Olov Sterner tycks mena att beroende på "hur känd

man är” så kan en professor inte yttra sig lika fritt som andra anställda, inte ens på sin fritid och på ett privat Twitterkonto utan koppling till Lunds Universitet.

Jag finner Lunds Universitets agerande och offentliga uttalanden mycket märkliga och anmärkningsvärda. Det är mycket oroande att arbetsgivaren inte är mer insatt i det starka grundlagsskyddet för yttrandefriheten. Offentliga arbetsgivare inte har rätt att ha synpunkter på vare sig innehåll eller formuleringar som görs utanför arbetstid och som inte har någon koppling till verksamheten. Det är min förhoppning att Justitieombudsmannen (JO) tar alla dessa fakta i beaktande i beslutet i det aktuella ärendet och klargör att yttrandefriheten är absolut och gäller alla universitetsanställda och utan inskränkningar, inkluderande professorer

Dalby (Lunds Kommun) 11 november 2013

Erik Svensson

Lyftvägen 10

247 55 Dalby

Telefon: 046-39 66 63

Arbetsplats: Biologiska Institutionen, Lunds Universitet, 223 62 Lund.